

TASKFORCE
**WONEN
EN ZORG**

HANDREIKING VOOR EEN
**TOEKOMST-
BESTENDIGE
WOONZORGVISIE**

Oktober 2021

HANDREIKING VOOR EEN

TOEKOMSTBESTENDIGE WOONZORGVISIE

Over twintig jaar zijn er naar schatting 2,5 miljoen 75+'ers; dat is bijna twee keer zoveel als nu. Daarnaast stijgt de gemiddelde leeftijd van ouderen en blijven zij steeds langer, al dan niet alleenstaand, zelfstandig wonen. Dat geldt ook voor andere kwetsbare doelgroepen zoals mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking en cliënten beschermd wonen. Dat vraagt om actie op het gebied van wonen, zorg én welzijn. De sleutel ligt in de samenwerking tussen gemeenten en verschillende publieke en private partners, altijd in afstemming met de mensen met een (toekomstige) behoefte aan zorg of ondersteuning zelf. Het gaat onder meer om geschikte woningen, voorzieningen in de nabijheid en mogelijkheden tot ontmoeting. Met een woonzorgvisie werken gemeenten en hun partners aan een gezamenlijke aanpak door op basis van de lokale woonzorgopgave ambities te vertalen naar concrete prestatieafspraken over wonen, welzijn en zorg. Deze handreiking helpt u op weg.

INHOUDSOPGAVE

Wat is een woonzorgvisie?	4
Waarom een woonzorgvisie?	4
Bouwstenen voor een woonzorgvisie	6
Over wie gaat de woonzorgvisie?	7
Welke onderwerpen komen aan bod?	8
Met welke partners kom je tot een woonzorgvisie?	11
Tips en inspiratie	13
Bijlage	
Wat is de taak- en rolverdeling rondom wonen en zorg?	14

WAT IS EEN WOONZORGVISIE?

Veel gemeenten hebben een woonvisie, maar besteden daarin nog weinig aandacht aan wonen én zorg. De Taskforce Wonen en Zorg pleit voor het aanscherpen en verdiepen van de bestaande woonvisies tot woonzorgvisies. Woonzorgvisies bevatten een degelijke analyse van de woonzorgopgave. Daarnaast moeten zoveel mogelijk concrete doelstellingen worden geformuleerd. Het is van belang dat woningcorporaties én zorgpartijen – maar ook andere partners en (toekomstige) ouderen zelf – betrokken worden bij het ontwikkelen van de visie. In de woonzorgvisie staan antwoorden op vragen als:

Wat kunnen maatschappelijke partners en inwoners bijdragen aan de woonzorgopgave?

Is het financieel haalbaar om de voorzieningen te hebben, wat zijn alternatieven?

Wat voor gemeente willen we zijn?

Zijn er voldoende geschikte woningen en woonvormen?

Wat is lokaal en wat regionaal nodig op wonen, welzijn en zorg?

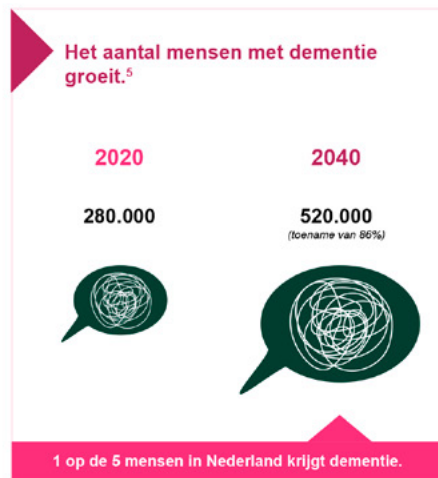
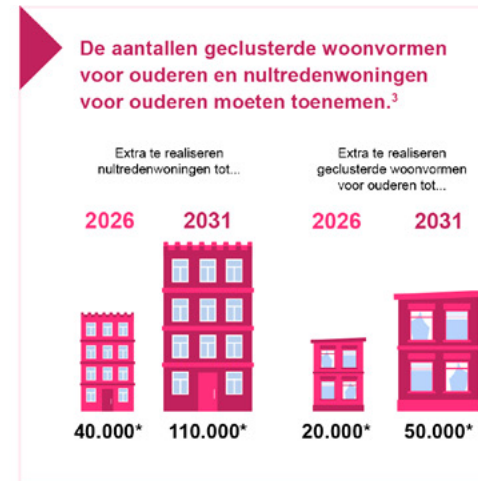
WAAROM EEN WOONZORGVISIE?

De woonzorgvisie is een belangrijke basis om te werken aan concrete acties om de groeiende groep ouderen, maar ook mensen die uitstromen uit beschermd wonen en maatschappelijke opvang, statushouders en dak- en thuislozen, voldoende te faciliteren in hun woon- en zorgbehoeften.

Als gevolg van de vergrijzing is er sprake van een sterk groeiende behoefte aan zorg en ondersteuning in wijken en buurten, een toenemende vraag naar geschikte woningen en behoefte aan woonvormen die het midden houden tussen zelfstandig thuis wonen en wonen in een verpleeghuis of instelling. Tegelijkertijd is er sprake van een afname van het aantal mantelzorgers per persoon, krapte op de arbeidsmarkt voor zorg en welzijn personeel en toenemende druk op de woningmarkt.

Gemeenten zijn de regisseur in deze brede maatschappelijke opgave. Hierbij is het belangrijk dat vraagstukken die van invloed zijn op het sociaal en fysieke domein in samenhang worden aangepakt. Een woonzorgvisie combineert beide en is daarom een zinvolle aanvulling op de (wettelijk verplichte) woonvisie.

FEITEN EN CIJFERS RONDOM WOONZORGOPGAVE VOOR OUDEREN

Voor alle regio's in Nederland is [hier](#) een infographic beschikbaar. Ook geven [de regiobeelden](#) van 'De juiste zorg op de juiste plek' inzicht in de regionale urgenties. Voor de geschiktheid van de woningvoorraad is het [Dashboard](#) van de Monitor Ouderenhuisvesting een nuttige bron.

BOUWSTENEN VOOR EEN WOONZORGVISIE

Voor de woonzorgvisie is geen standaard ontwikkeld. De woonzorgvisie kan een afzonderlijk document zijn, een (integraal) onderdeel van de woonvisie of een strategische agenda. Belangrijk is dat alle relevante vraagstukken die te maken hebben met wonen en zorg binnen de gemeente, erin aan de orde komen. De volgende vier bouwstenen in de woonzorgvisie dragen bij aan het borgen van een goede aanpak van de woonzorgopgave.

WOONZORGVISIE

Inzicht in de woonzorgopgave

De woonzorgopgave verschilt per gemeente. Daarom starten gemeenten (vaak samen met hun (keten)partners) met een [woonzorganalyse](#). Deze analyse geeft inzicht in de (huidige en toekomstige) behoeften aan wonen, zorg en welzijn van verschillende (zorg)doelgroepen, in het huidige aanbod en de eventuele mismatch tussen beide. De analyse gaat ook in op trends en ontwikkelingen. Denk bijvoorbeeld aan het vrijkomen van zorgvastgoed, doordat zorgdoelgroepen vaker zelfstandig blijven wonen. De analyse maakt helder wat – op korte en lange termijn – de knelpunten in het aanbod van wonen, zorg en welzijn zijn. En maakt duidelijk welke knelpunten urgent zijn en welke later kunnen worden opgepakt.

Visie op wonen, zorg en welzijn

De gemeente geeft - in afstemming met ketenpartners – aan wat het gedeelde beeld van de toekomst is: hoe moet wonen, zorg en welzijn er op de lange termijn uitzien? En welke uitgangspunten liggen daaraan ten grondslag? Gaat het om betaalbaarheid, toegankelijkheid, inclusiviteit of maatwerk in de gemeente? De woonzorgvisie bouwt voort op de woonvisie, de visie op het sociaal domein en de omgevingsvisie.

Ambitie en doelen wonen, zorg en welzijn

De gemeente vertaalt – samen met ketenpartners – de visie naar ambities, zoals 'Binnen tien jaar hebben we x levensloopbestendige wijken ontwikkeld' of 'Binnen vijf jaar heeft elke wijk een fysieke plek voor ontmoeting en een zinvolle daginvulling.' Deze ambities worden op hun beurt weer vertaald in concrete doelen. Daaruit blijkt wie welke stappen moet ondernemen om de gestelde ambitie te bereiken.

Samenwerking en inzet gemeente en ketenpartners en inwoners

De gemeente kan de woonzorgopgave niet alleen oplossen. Samenwerking is nodig met onder meer de inwoners zelf (ouderen, mensen met een beperking, etc.), particuliere initiatiefnemers, zorgaanbieders, welzijnsorganisaties, woningcorporaties, marktpartijen en zorgkantoren. In de woonzorgvisie staat beschreven hoe deze samenwerking vormt dient te krijgen.

VOORBEELDEN TER INSPIRATIE

- [Woonvisie 2020-2030](#) van de gemeente Krimpen aan den IJssel
- [Woonzorgvisie – een lange termijnvisie op wonen, welzijn en zorg](#); Gemeente Hulst, 2020
- [Woonzorgvisie 2019-2025](#); gemeente Westerkwartier, 2019
- [Regiovisie Midden-IJssel](#) Een gezamenlijke visie op de toekomst van zorg en ondersteuning op basis van data, praktijkervaring en ambities

OVER WIE GAAT DE WOONZORGVISIE?

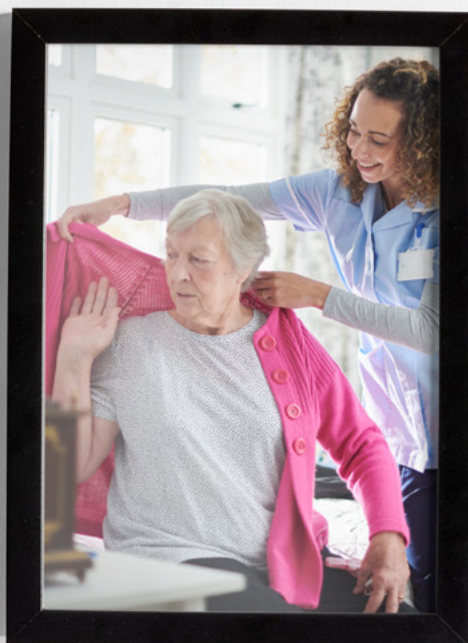
De woonzorgvisie richt zich specifiek op die groepen die (op termijn) ondersteuning of zorg nodig hebben of een specifieke woonbehoefte hebben. In de woonzorgvisie staan zowel algemene als doelgroep-specifieke opgaven beschreven. Deze zijn gebaseerd op de meer gedetailleerdere uitwerkingen in de woonzorganalyse. De volgende groepen worden over het algemeen meegenomen in de woonzorgvisie en de daaraan ten grondslag liggende woonzorganalyse. Het betreft:

- ▶ Ouderen zonder zorg- of ondersteuningsvraag
- ▶ Ouderen met zorg-of ondersteuningsvraag, zoals wijkverpleging (vanuit Zvw) en/of begeleiding en ondersteuning (vanuit Wmo). Zij vallen niet onder de Wet langdurige zorg
- ▶ Ouderen met zorgvraag voortkomend uit een psychogeriatrische ziekte/aandoening (VV 4, 5 en 7 uit de Wlz)
- ▶ Ouderen met zorgvraag voortkomend uit een somatische ziekte/ aandoening (VV 4, 6, 7 en 8 uit de Wlz)

De Taskforce Wonen en Zorg richt zich primair op de groep ouderen. Uiteraard kan de woonzorgvisie ook invulling geven aan opgaven voor andere kwetsbare groepen. Het betreft:

- ▶ Mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking (LG en VG)
- ▶ Cliënten beschermd wonen (BW)
- ▶ Cliënten maatschappelijke opvang (MO) en vrouwenopvang (VO)
- ▶ Jongvolwassenen die uitstromen uit de Jeugdzorg

Het toevoegen van deze kwetsbare groepen aan een woonzorgvisie maakt het opstellen van de visie complexer (omdat daar meer partijen bij betrokken worden), maar ook completer.

WELKE ONDERWERPEN KOMEN AAN BOD? [1/3]

Het zelfstandig wonen van mensen met een behoefte aan zorg of ondersteuning vraagt om maatwerk: niet alleen passende woningen, ook aanbod van zorg en ondersteuning en een ondersteunende fysieke leefomgeving. In een gedegen woonzorgvisie komen al deze onderwerpen – vanuit verschillende invalshoeken, in samenhang aan bod en worden er concrete doelen aan gekoppeld, zodat daarna ook de stap gemaakt kan worden om van woonzorgvisie naar concrete uitvoering te komen.

Domein:

Wonen

Opgave:

Behoeft aan nultreden/levensloopbestendige woningen, zowel in de koop- als huursector

Geclusterde woningen (met ontmoetingsruimte)

Woonvormen voor verschillende kwetsbare groepen: woonvormen tussen zelfstandig wonen en het wonen in een instelling in

Vraag naar mantelzorgwoningen/-units

Woningen

Beschikbaarheid locaties voor nieuwe woonzorginitiatieven

Maatregelen (niet uitputtend):

- ▶ Nieuwbouw nultredenwoningen
- ▶ Beleid (preventieve) woningaanpassingen en communicatie richting inwoners
- ▶ Doorstroombeleid (o.a. inzet wooncoaches)
- ▶ Toewijzingsbeleid geschikte woningen
- ▶ Monitoring lokale vraag en aanbod

- ▶ Nieuwbouw
- ▶ Transformatie bestaande bouw
- ▶ Toewijzing geclusterde woningen
- ▶ Financiering ontmoetingsruimte (combineren financieringsstromen)

- ▶ Nieuwbouw
- ▶ Transformatie bestaande bouw
- ▶ Toewijzing geclusterde woningen
- ▶ Beleid intermediaire verhuur en omklapwoningen
- ▶ Beleid flexwonen
- ▶ Bundelen financiering Wlz/Zvw/Wmo

- ▶ Vergunningverlening (pré) mantelzorgwoningen

- ▶ Nieuwbouw
- ▶ Transformatie bestaande bouw
- ▶ Toewijzing betaalbaar aanbod

- ▶ Aanwijzen zoeklocaties, grondbeleid/prijs

WELKE ONDERWERPEN KOMEN AAN BOD? [2/3]

Domein:

Zorg en welzijn

Opgave:

Vraag naar zorg en ondersteuning bij het zo zelfstandig mogelijk blijven wonen

Maatregelen (niet uitputtend):

- ▶ Toegang tot zorg/ondersteuning
- ▶ Verbinding met wijkverpleging / huisarts/ gezondheidscentra
- ▶ (Verpleeg)zorg en ondersteuning thuis
- ▶ (Ontwikkeling) gebiedsgerichte aanpak wonen en zorg

Beschermd wonen / beschermd thuis

- ▶ Aantal locaties en plaatsen
- ▶ Toegang tot opvang
- ▶ Integraal arrangement bij uitstroom

Maatschappelijke opvang / veilige opvang

- ▶ Aantal locaties en plaatsen
- ▶ Toegang tot opvang
- ▶ Integraal arrangement bij uitstroom

Vraag naar verpleegzorgplekken

- ▶ Aantal locaties en plaatsen (in geclusterde woonvorm, gecombineerde woonzorgvoorziening of verpleeghuis)

Vroegsignalering en preventie

- ▶ Integrale arrangementen om instroom in verblijf / opvang te voorkomen
- ▶ Samenwerkingsafspraken vroegsignalering
- ▶ Investerings in (de aanleg van) domotica en stimuleren gebruik

Versterken zelfredzaamheid

- ▶ Welzijnsaanbod
- ▶ Mantelzorgbeleid
- ▶ Inzet op gemeenschapsvorming
- ▶ Dienstenarrangementen (op complex- en wijkniveau)

Voorkomen eenzaamheid

- ▶ Voorzieningen voor ontmoeting en daginvulling
- ▶ Welzijnsaanbod
- ▶ Inzet op sociaal beheer
- ▶ Inzet op gemeenschapsvorming

WELKE ONDERWERPEN KOMEN AAN BOD? [3/3]

Domein:

Fysieke omgeving

Opgave:

Toegankelijkheid

Bereikbaarheid

Nabijheid van voorzieningen

Kwaliteit leefomgeving: (sociale) veiligheid, hittestress, geluid, luchtkwaliteit

Beweegvriendelijke leefomgeving en ontmoeting (binnen ruimtelijke ordening)

Maatregelen (niet uitputtend):

- ▶ Toegankelijke looproutes (stoepen, oversteekplekken e.d.)
- ▶ Bankjes op looproutes
- ▶ Aanwezigheid openbaar vervoer
- ▶ Rollator en scootmobiel-proof
- ▶ Loopafstand en -route voorzieningen
- ▶ Loopafstand en -route tot openbaar vervoer
- ▶ Samenwerkingsafspraken in geval van overlast
- ▶ (Koele) rustplekken
- ▶ Impulsarme plekken
- ▶ verlichting
- ▶ Looproutes
- ▶ Ontmoetingsplekken (formeel en informeel)

Bestuurlijke afspraken Wonen & Zorg

In juni 2021 hebben de branchepartijen ActiZ, Aedes, VNG, ZN en de ministeries van BZK en VWS landelijke [bestuurlijke afspraken wonen en zorg](#) gemaakt over de ouderenhuisvesting. In de afspraken zijn de ambities voor 2026 en 2031 vastgelegd. Deze worden in het najaar van 2021 vertaald naar regionale doelstellingen.

	2026	2031
Vrijkomende en nieuwe nultreden-woningen komen d.m.v. goede afspraken en specifieke toewijzigingsregels voor ouderen beschikbaar	40.000	110.000
Extra geclusterde woningen	20.000, waarvan 10.000 tot 14.000 door woningcorporaties	50.000, waarvan 34.000 door woningcorporaties
Extra verpleegzorgplekken	25.000	50.000

MET WELKE PARTNERS KOM JE TOT EEN WOONZORGVISIE?

Gemeenten zijn de regisseur in de brede maatschappelijke opgave om mensen in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen. Regisseren betekent echter niet alles zelf initiëren en uitvoeren. De sleutel ligt in de samenwerking met verschillende publieke en private partners zoals woningcorporaties, zorgkantoren, organisaties voor zorg en welzijn en (sociale) projectontwikkelaars. Daarbij is het belangrijk om belangenorganisaties zoals de adviesraden sociaal domein, ouderenbonden, cliëntenorganisaties en lokale organisaties gericht op leefbaarheid (wijk- of dorpsraden), te betrekken.

Het bij elkaar brengen van de benodigde partijen en kennis is een grote opgave. Partijen willen wel samenwerken, maar die samenwerking komt niet vanzelf van de grond. Bij het ontwikkelen van een woonzorgvisie hebben gemeenten de regierol. Zij betrekken de verschillende relevante organisaties bij het opstellen van de woonzorgvisie en maken vervolgens (prestatie)afspraken met hen over ieders inzet.

Samen met de samenwerkingspartners kan worden besloten tot 'gezamenlijk' eigenaarschap van de woonzorgvisie. Dit betekent dat partijen samen afspraken maken over ieders rol in het proces én over de bestuurlijke ondertekening van de woonzorgvisie door de verschillende partijen. Hierbij passen ook afspraken over een gezamenlijke financiering. Bijvoorbeeld van een woonzorganalyse, zoals in de [gemeente Delft](#) is gebeurd.

Aan de slag

Ter voorbereiding op het opstellen van een woonzorgvisie is het belangrijk om als gemeente (samen met ketenpartners) de volgende vragen te beantwoorden:

1. Wat wil de gemeente met de woonzorgvisie bereiken? Welke opzet past daar het beste bij?
2. Wat is de positie van de woonzorgvisie? Maakt deze onderdeel uit van de woonvisie of wordt het een afzonderlijk document? En hoe is de aansluiting met de visie op het sociaal domein en de omgevingsvisie?
3. Wat is de afbakening van de woonzorgvisie? Op welke doelgroepen is deze gericht?
4. Hoe wil de gemeente samenwerken met ketenpartners in het traject om tot een woonzorgvisie te komen? Sluiten de gemaakte afspraken aan bij de beoogde samenwerking? Is het eigenaarschap goed geregeld?

TIPS EN INSPIRATIE

Tips voor opgaven op regionaal en lokaal niveau

- ▶ Beschermd wonen en de maatschappelijke opvang worden verder gedecentraliseerd. Dit betekent dat vanaf 1 januari 2022 alle gemeenten verantwoordelijk zijn voor voldoende plaatsen. Neem in de woonzorgvisie op welke voorzieningen lokaal en welke regionaal worden georganiseerd, hoe de toegang is geregeld en welke opgave (wonen én zorg) lokaal invulling moet krijgen.
- ▶ Gezien de dubbele vergrijzing dient ook de verpleegzorgopgave in de woonzorgvisie te worden genomen. Hoe ontwikkelt de vraag naar verpleegzorg zich in de gemeente of regio en hoe wordt deze ingevuld? Door realisatie van nieuwe verpleeghuizen, uitbreiding van bestaande capaciteit of deels ook door nieuwe woonzorgvormen waar intensieve (Wlz-) zorg geleverd kan worden? Als het gaat om intramurale capaciteit is er sprake van een ruimteclaim waarover de gemeente afspraken moet maken met het zorgkantoor. Het is daarom belangrijk dat gemeenten en zorgkantoren hun opgaven en oplossingsrichtingen met elkaar bespreken. Bekijk hiervoor ook de [regioplannen](#) waarin zorgkantoren de opgaven die zij zien, hebben vastgelegd.
- ▶ Om een over- of onder aanbod van woonvormen te voorkomen, is het raadzaam dat gemeenten de ontwikkeling van nieuwe woonvormen in de regio onderling afstemmen. Bij vernieuwende woonzorgconcepten kan het interessant zijn om regionaal een leerproces in te zetten: welke woonvormen sluit aan en welke niet? Welke drempels moeten overwonnen worden en hoe doe je dat?

AFWEGINGSKADER VERSNELT BESLUITVORMING

Gemeenten krijgen tal van aanvragen van kleinschalige (particuliere) woonzorginitiatieven. Deze aanvragen worden vaak per domein beoordeeld om vervolgens tot een gezamenlijk eindoordeel te komen. Een integraal afwegingskader kan dit proces versimpelen en versnellen. Om die reden ontwikkelen gemeenten vaak tegelijkertijd met een woonzorgvisie een afwegingskader voor de beoordeling van nieuwe woonzorginitiatieven. De woonzorganalyse maakt daarbij inzichtelijk aan welke type woonzorginitiatieven behoefte is en wat het nieuwe aanbod toevoegt aan het bestaande aanbod.

Inspirerende voorbeelden

Bekijk het [integraal afwegingskader voor woningbouwprojecten](#) van de gemeente Oosterwijk of het [afwegingskader wonen en zorg](#) van de gemeente Almere.

TIPS EN INSPIRATIE

TIPS VOOR EEN GOEDE SAMENWERKING

- ▶ Om tot een woonzorgvisie te kunnen komen, is ook **interne samenwerking** van groot belang. Niet alleen tussen het sociaal domein en domein wonen, maar óók met financiën en grondzaken. Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau.
- ▶ **Betrek samenwerkingspartijen liefst zo vroeg mogelijk.** Bij voorkeur al bij het maken van de woonzorganalyse, omdat zij informatie hebben die van waarde is voor de analyse en voor het maken van keuzes.
- ▶ Als er geen sprake is van gezamenlijk eigenaarschap, maak dan wel **duidelijke afspraken over het organisatie- en besluitvormingsproces** rondom de woonzorgopgave. Wanneer en op welke manier worden de verschillende organisaties in het proces betrokken, welke rol hebben zij daarbij en welke invloed hebben zij op het proces en de inhoud?
- ▶ **Zoek naar slimme coalities van partijen.** Organiseer bij een (te) groot aantal zorg- en welzijnsorganisaties verschillende opties om inspraak te hebben op de woonzorgvisie, zodat een zo groot mogelijk draagvlak ontstaat. Maak bijvoorbeeld gebruik van een overlegvorm met vertegenwoordigers, zoals een digitale raadpleging middels panels en/of een enquête.
- ▶ **Vertaal de woonzorgvisie in prestatieafspraken met woningcorporaties en huurdersorganisaties.** Neem hierbij een verwijzing naar de samenwerkingsafspraken met zorg- en welzijnsorganisaties op. En/of laat hen onderdelen uit de prestatieafspraken mede ondertekenen. Het is van belang dat alle belangrijke organisaties de afspraken mede ondertekenen.
- ▶ **Organiseer gebiedsgericht werken.** Een gebiedsgerichte aanpak kan een positieve bijdrage leveren aan het organiseren van samenhang tussen wonen, zorg en welzijn. Volgens de publicatie '[Leren van 20 jaar woonservicegebieden](#)' leveren de elementen van een woonservicegebied een positieve bijdrage aan het langer zelfstandig wonen van senioren.

Inspirerende voorbeelden gebiedsgericht werken:

- ▶ [Woon- en zorgcirkels in Nieuwegein](#)
- ▶ [Wooncirkels in Amsterdam](#)
- ▶ [Inclusieve wijk Haarlemmermeer](#)

BRONNEN TER INSPIRATIE

- ▶ Op [de website van de Taskforce Wonen en Zorg](#) staat uitleg over de verschillende fasen van het totstandkomingsproces van een woonzorgvisie en zijn er voorbeelden opgenomen.
- ▶ De handreiking '[Langer thuis – werk in uitvoering](#)' van Platform31 gaat over het opstellen van een woonzorgvisie.
- ▶ In het magazine [Prestatieafspraken wonen en zorg](#) staan verschillende praktijkvoorbeelden wonen en zorg beschreven, en zijn handige tips opgenomen.
- ▶ En het Ondersteuningsteam Wonen en Zorg biedt enkele handzame instrumenten aan in haar [digitale instrumentenkoffer](#).

MEER INSPIRATIE: VIJF BOUWSTENEN VOOR EEN GOEDE SAMENWERKING

“Alleen ga je sneller, samen kom je verder.” Het is een herkenbare uitdrukking voor iedereen die wel eens samenwerkt en geldt ook zeker in het geval van het opstellen van een woonzorgvisie. Er zijn veel verschillende partijen met elk hun eigen verantwoordelijkheden en belangen. In [dit filmpje](#) vertelt Manon de Caluwé over vijf bouwstenen die bijdragen aan een goede samenwerking tussen organisaties.

BIJLAGE

WAT IS DE TAAK- EN ROLVERDELING RONDOM WONEN EN ZORG?

In de onderstaande tabel zijn de formele verantwoordelijkheden van elk van de samenwerkingspartners benoemd. In het samenwerkingsproces zijn dit de uitgangspunten om tot afspraken te komen die rekening houden met ieders belang en ambitie. Op deze manier worden ook tegengestelde belangen zichtbaar, bespreekbaar en oplosbaar. Binnen de gemeente is de samenwerking tussen de afdelingen wonen (Ruimtelijke Ordening), sociaal domein, financiën en grondzaken cruciaal.

	Gemeenten	Zorgkantoor	Zorgverzekeraar
Rol	Verantwoordelijk voor voldoende woningen en woonvormen, ambulante begeleiding, en voorliggende voorzieningen binnen de gemeentegrenzen	Verantwoordelijk voor de inkoop van voldoende en toegankelijke zorg die valt onder de Wet langdurige zorg (Wlz)	Verantwoordelijk voor de inkoop van voldoende en toegankelijke zorg die valt onder de Zorgverzekeringswet (o.a. behandeling, thuiszorg, huisarts en valpreventie)
Instrument	Prestatieafspraken, inkoop zorg en welzijn, woonvisie, grondbeleid, beleid sociaal domein	Regioplannen verpleegzorg en bijbehorende regiomonitor om voortgang te volgen Inkoop	Basispakket en aanvullende polissen
Wet- en regelgeving	Omgevingswet, bestemmingsplan, huisvestingsverordening, doelgroepenverordening en Wmo	Wet langdurige zorg (Wlz)	Zorgverzekeringswet (Zvw)
	Corporatie	Zorgorganisatie	Welzijnsorganisatie
Rol	Verantwoordelijk voor voldoende, betaalbare en toegankelijke woningen	Medeverantwoordelijkheid voor passende huisvesting voor bijzondere doelgroepen	Verantwoordelijk voor aanbieden passend welzijnsaanbod (voor verschillende doelgroepen)
Instrument	Prestatieafspraken Huurdersoverleg Toewijzingsbeleid Huurprijnsbeleid	Inkooparrangementen Leveringscontracten	
Wet- en regelgeving	Woningwet	Zorgverzekeringswet (Zvw) Wet langdurige zorg (Wlz)	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Deze handreiking is inhoudelijk ontwikkeld door Platform31 in opdracht van het ministerie van VWS en vormgegeven in samenwerking met de Taskforce Wonen en Zorg.